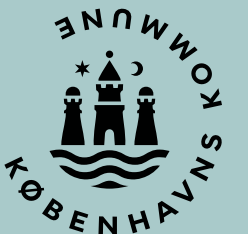

Bedre Byrum København

Et værktøj til analyse, dialog og kvalitetssikring

Introduktion

Bedre Byrum er et værktøj udviklet til at tale om og arbejde med byliv og byrum for alle. I kraft af velafprøvede kvalitative parametre for det gode byrum skal Bedre Byrum, som værktøj sikre fremtidige byrum af høj kvalitet. Fokus er et blik for ligeværdige løsninger, helhedssyn, byens behov og stedets egenart (særpræg). Målet er byrum, som inviterer mennesker til brug og ophold og er kvalificeret med byrumsmæssig specialviden om forholdet mellem byliv, byrum og universelt design.

Som værktøj skal Bedre Byrum facilitere dialog og sikre høj kvalitet i programmering, udvikling og evaluering af det gode københavnske byrum.

Sådan bruges værktøjet - en tjekliste

Bedre Byrum er udformet således, at de beskriver kvalitative parametre, kategoriserede under to temaer; Sted og Stimuli.

Sted beskriver forhold, der udspringer af krav til de fysiske rammer og

Stimuli beskriver forhold, der udspringer af menneskets behov for stimuli og sansning.

Begge temaer er yderligere belyst i en række parametre, der bør tages med i arbejdet med byrummene for at sikre den bedst mulige byrumskvalitet og oplevelse for mange forskellige Københavnerne.

Byrumsparementrene er ikke en facitliste, men fungerer som en tjekliste. Dermed kan de vigtigste parametre blive overvejet og diskuteret, så der bliver foretaget aktive til- og fravalg i de forskellige faser af projektet og dermed også i det kommende byrum.

Med byrum menes:

*Når vi skriver **byrum**, mener vi rummet mellem byens huse, afgrænset af facaderne, som fungerer som rummets vægge.*

Byrum omfatter alle offentligt tilgængelige steder i byen - fx parker, veje, pladser, haver og havne - uanset om de er kommunale eller private.

Evidens

Bedre Byrum - et værktøj, er baseret på årtiers forskning af blandt andre arkitekten Jan Gehl. Gennem systematiske studier af byliv og menneskers brug af det offentlige rum har forskningen skabt et solidt vidensgrundlag for at planlægge byer, der er trygge, levende og inviterer til ophold og fællesskab.

Byrum for flere

Byrumsparementrene er udviklet med udgangspunkt i universelt design.

Universelt design er et grundlæggende menneskesyn der, omsat til byrumsdesign, ikke fordrer særlige løsninger til en afgrænset brugergruppe. Derimod tager universelt design udgangspunkt i, at vi alle deler nogle fælles forudsætninger, og at man gennem livet vil opleve skiftende og varierende funktionsevner både fysisk "kroppen", kognitivt "hjernen" og sanseligt. Tilgangen indarbejdes som udgangspunkt i alle vores overvejelser for byens rum. Målet er, at byrum udvikles for alle med fokus på københavnernes forskellighed.

Det indebærer, at vi tydeliggør, hvilke brugergrupper et givent byrum henvender sig til, og hvordan forskellige mennesker kan være til stede - også hvis de ikke deltager fysisk på samme måde. Ligeværdighed handler her om, at alle mennesker med forskellige kroppe og funktionsevner og på tværs af alder, mobilitet og sociale forudsætninger skal kunne følges ad i byrummet. En enkel, men effektiv test er netop: Kan vi følges ad i byrummet?

Diversitet i brugerbehov kræver diversitet i løsninger. Derfor bør universelt design pege på flere mulige svar på samme udfordring - et katalog af løsninger, der kan kombineres og tilpasses konteksten. Fokus er på mennesket frem for den enkelte tekniske løsning. Det betyder også opmærksomhed på blinde vinkler: Hvem risikerer vi at overse? Hvilke barrierer opstår utilsigtet? Og hvor er der behov for flere ligeværdige løsninger for at sikre reel deltagelse?

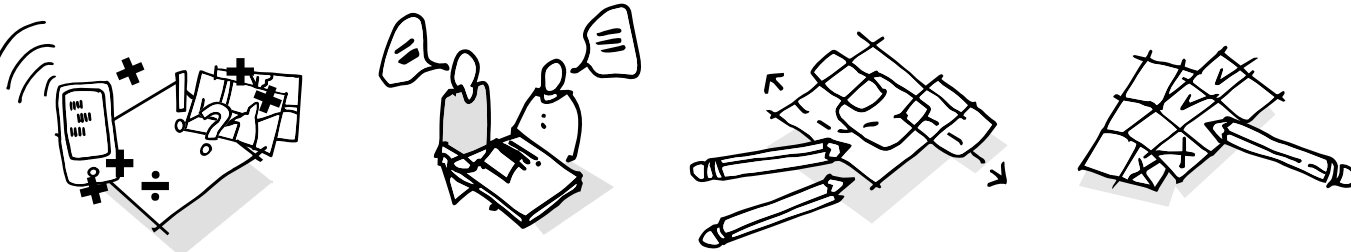
Universelt design forankret i Bedre Byrum, hjælper med at omsætte dette menneskesyn til praksis. Målet er at lave byrum for flest muligt - og gøre det bevidst, gennemsigtigt og med respekt for variation i de menneskelige funktionsevner som en grundlæggende kvalitet i byen.

Universelt Design

FN's Handicapkonvention definerer universelt design som udformningen af produkter, omgivelser, ordninger og tilbud, således de i videst muligt omfang kan anvendes af alle personer uden behov for tilpasning eller særlig udformning.

Forståelsen af handicap

Social og boligstyrelsen definerer forståelsen af handicap som relationel. Den relationelle handicapforståelse definerer handicap som et samspil mellem en persons funktionsevner og de barrierer i omgivelserne, der hindrer deltagelse på lige fod med andre. Handicap er altså ikke blot en egenskab ved individet, men opstår i relationen til samfundets indretning.

Analyse

Dialog

Programmering

Kvalitetssikring

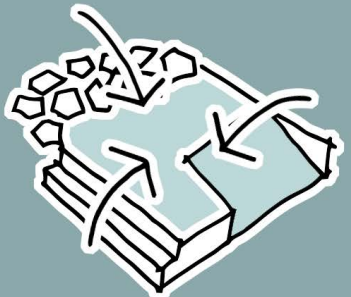
Byrumsparementrene bruges på forskellige stadier af projektfasen:

- Som analytisk værktøj ved evaluering af eksisterende byrum
- Som dialogværktøj i omverdensinddragelse af borgere og interessenter
- Som programmatisk værktøj ved planlægning, udvikling og omlægning af byrum
- Som kvalitetssikringsværktøj ved evaluering af nyt byrumsdesign

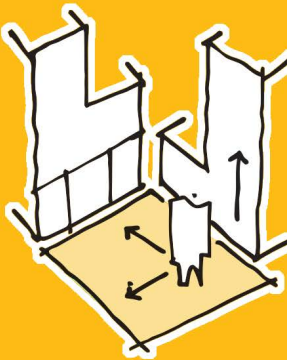

Byrumsparmetre for de københavnske byrum

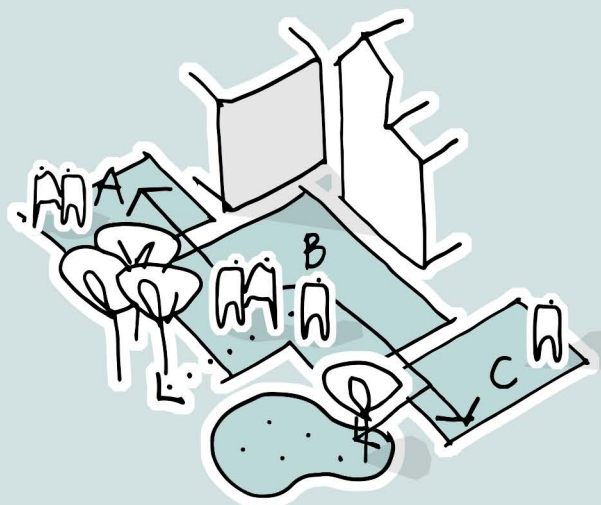
Sted beskriver forhold, der udspringer af krav og ønsker til de fysiske rammer

Kontekst	Fysisk ramme	Adgang
		
Stedsspecifik egenart, identitet og karakter	Defineret rum og tydelige overgange	Adgang for alle brugere
Sammenhængende byrumsnetværk	Attraktive kanter og kantzoner	Tilgængelighed
Byrumshierarki	Robust og fleksibel udformning	Invitation til ophold og interaktion

Stimuli beskriver forhold, der udspringer af menneskets behov for sansning

Sanser	Skala	Interaktion
		
Syn og hørelse	Menneskelig skala og hastighed	Aktivitetsniveau
Somatiske sanser	Urban adfærd og opførsel	Interaktion med andre mennesker
Tiltrækningskraft	Detaljer og variation	Følelse af tryghed og sikkerhed

Sted Kontekst

Med kontekst menes:

*De umiddelbare
omgivelser og
den bymæssige
sammenhæng
som byrummet
indgår i.*

Byrummet er en brik i et større puslespil. Succesen af vores offentlige rum er tæt knyttet til, hvordan de er koblet til byens netværk, og hvorledes de indgår i hierarkiet af byens rum.

Det er altid vigtigt at forstå byrummet i relation til den omgivende kontekst, så vi sikrer, at byrummet er relevant, lokalt forankret og ikke konkurrerer med de andre nærliggende byrum.

København har tradition for et stærkt byrumsnetværk og hierarki, der er gradvist udviklet over de sidste 60 år, og byen har mange fine byrum, hver med deres lokale kontekst og historiske eller tidstypiske særpræg.

Når universelt design skal tænkes i forhold til arbejdet med byrummets kontekst, er det vigtigt at overveje, hvordan vi kan invitere mennesker med varierende funktionsevner til at bruge byrummet.

Det gælder i forhold til orientering og wayfinding med fokus på læsbare og gennemgående løsninger. Byens netværk bør have flere forskellige ruter med variation i hastighed, intensitet og stimuli, så den bedste rute kan planlægges.

Det gælder i forhold til at sikre, at der på tværs af byens rum er mange forskellige

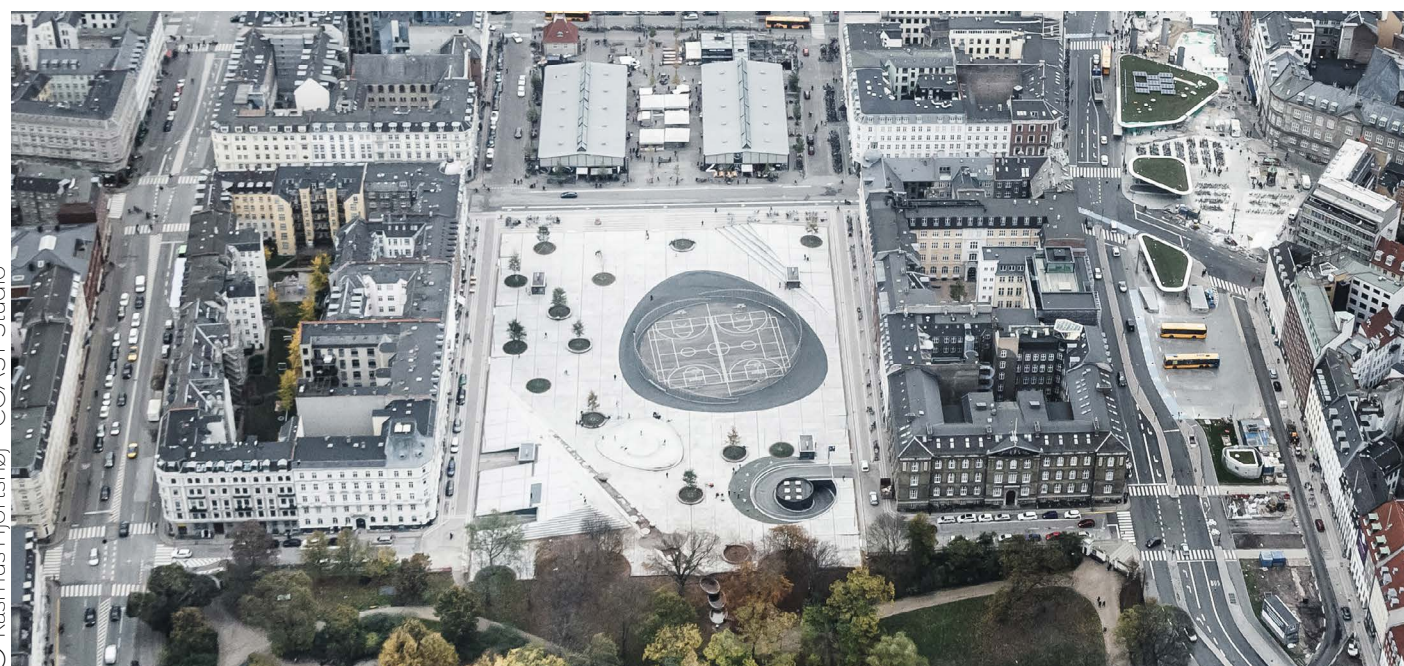
tilbud, såsom steder der understøtter et højt aktivitetsniveau og aktiv deltagelse, steder der fordrer ro og refleksion, samt steder med mulighed for passiv iagttagelse.

Samtidig bør overgange mellem byens rum være tydelige og lette at forstå, så man trygt kan bevæge sig fra ét sted til et andet. Ved at arbejde med variation, genkendelighed og sammenhæng kan byrummene understøtte, at flere mennesker finder en måde at deltage på – uanset behov, tempo eller sansemæssige præferencer.

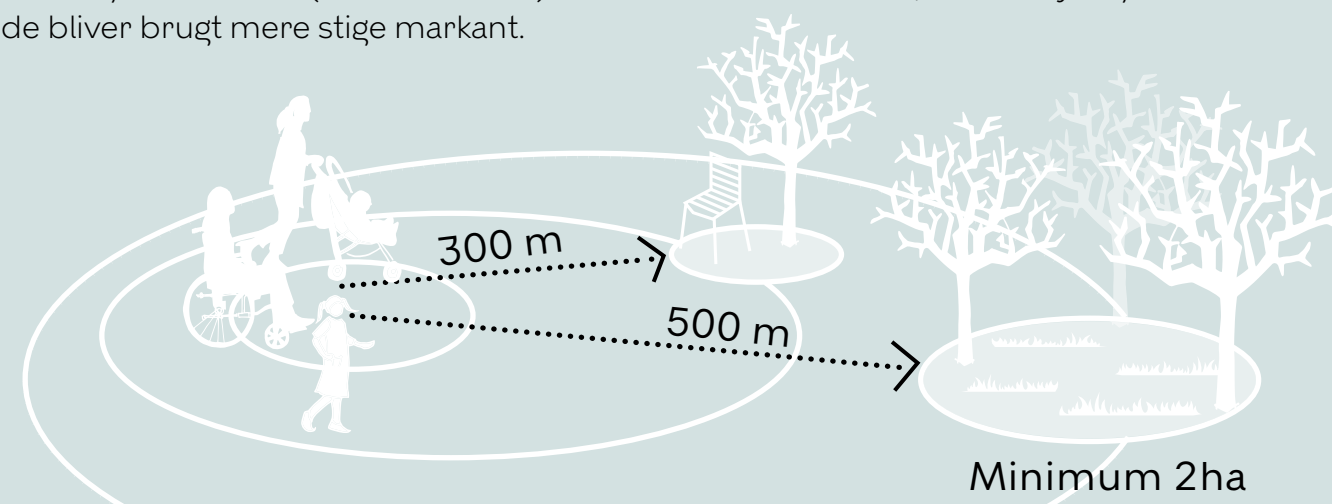
© 11 Landskab

Smedetøften, Bispebjerg

Israels Plads, Indre By

HUSK AT København har et mål om, at alle boliger skal være maksimalt 300m fra det nærmeste grønne eller rekreative område. Inden for 500m skal man have adgang til et større grønt område (minimum 2ha). Når målene overholdes, vil sandsynligheden for at de bliver brugt mere stige markant.

Reference - stedsspecifik egenart, identitet og karakter

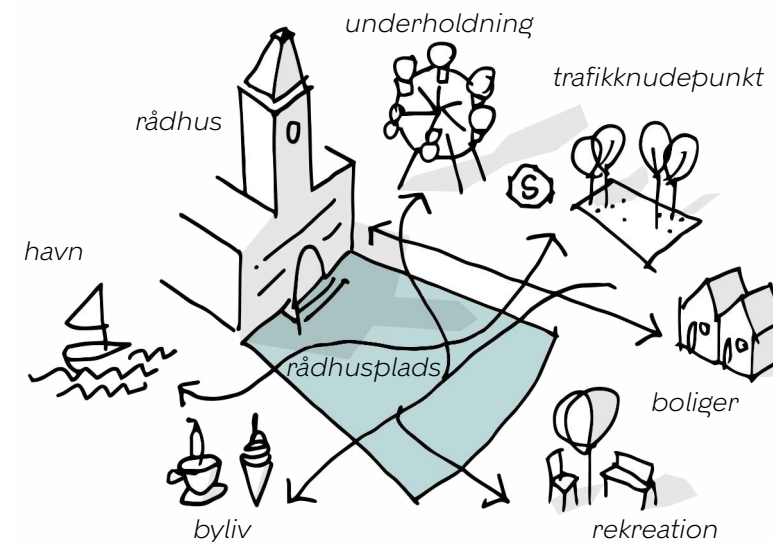
Jarmers Plads

Jarmers Plads 2 er forplads til en bygning, som ligger ud til H.C. Andersens Boulevard; byens tungest trafikerede vej med knap 50.000 køretøjer i døgnet.

Således forholder pladsen sig glimrende til sin umiddelbare kontekst ved ikke at forsøge at invitere til længerevarende ophold og intense samtaler.

Stedsspecifik egenart, identitet og karakter

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Har en stærk egenart og stedsspecifik karakter.
- + Forholder sig til den umiddelbare kontekst.
- + Respekterer historiske elementer og detaljer.
- + Passer til formålet, dvs. bænke på opholdsplads, legeredskaber på legeplads.

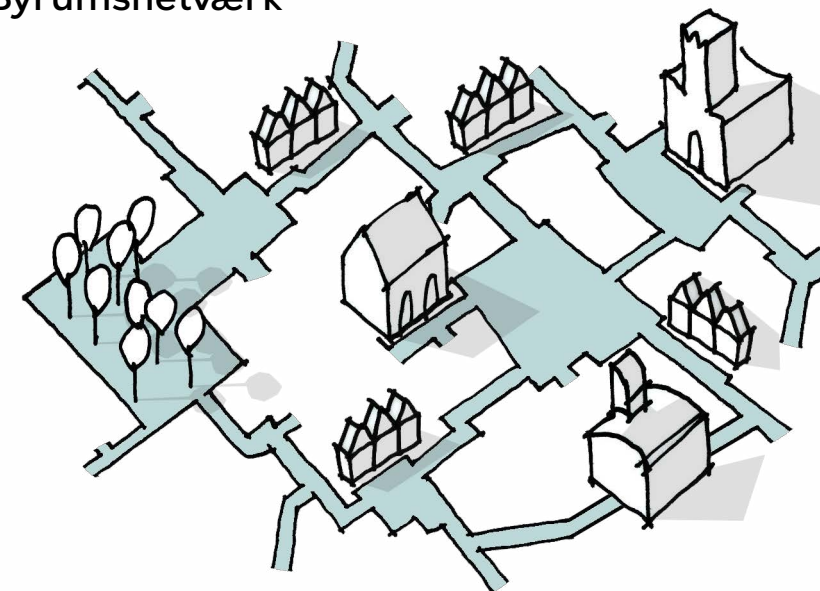
Reference - byrumsnetværk

Mozarts Plads

Mozarts Plads er som metroforplads og bydelplads i Sydhavnen et vigtigt knudepunkt, som sammen med bl.a. Karens Minde Aksen udgør et netværk af byrum, der inviterer en bred brugergruppe og tilbyder forskellige oplevelser. Med fokus på fodgængere og cyklister øges tilgængeligheden, og risikoen for konflikter mellem trafikanter mindskes.

Byrumsnetværk

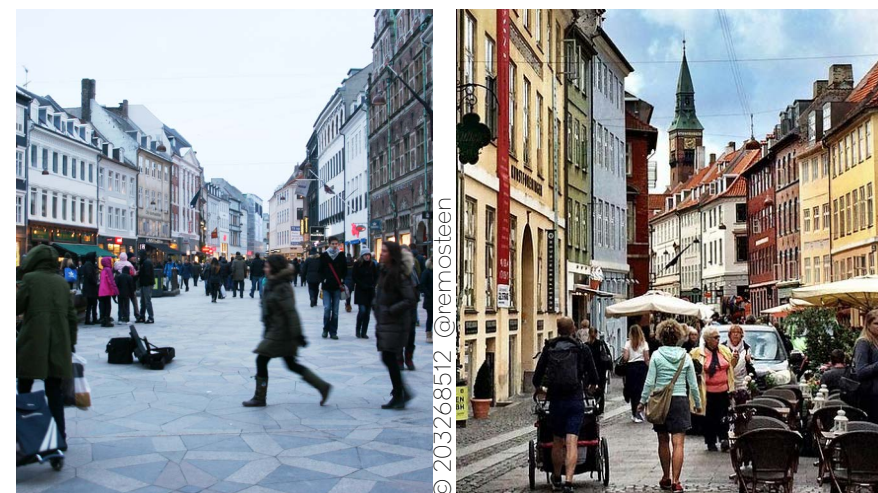

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Er del af et byrumsnetværk.
- + Kobler destinationer med forbindelser for fodgængere og cyklister og offentlig transport.
- + Er nemt at komme til og let tilgængeligt for alle brugere.

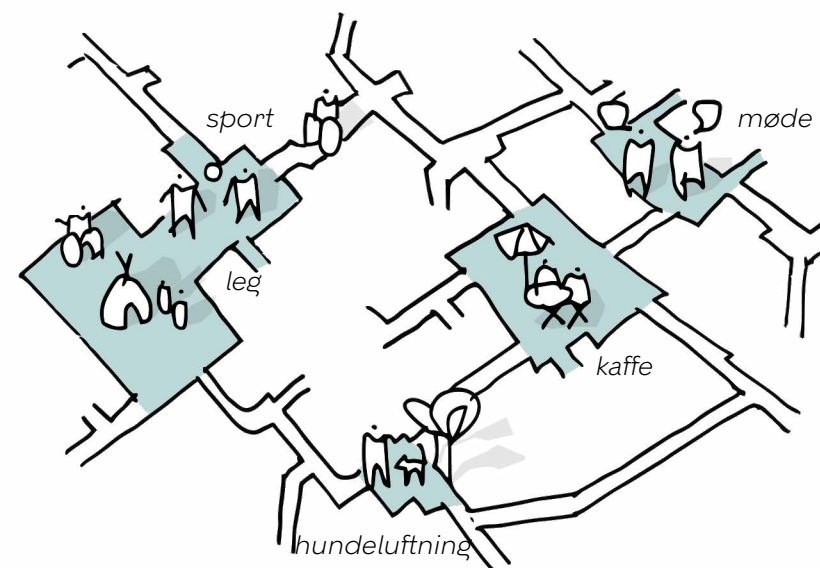
Reference - byrumshierarki

Strøget og Strædet

Strøget og Strædet er to parallelgader, der på fin vis repræsenterer to meget forskellige byrum i indre bys byrumshierarki. I og med at de har forskellig udformning (gågade kontra sivegade) og har forskellige tilbud og funktioner, så konkurrerer de ikke om den samme brugergruppe, men supplerer hinanden fint og øger på den måde mængden af byliv.

Byrumshierarki

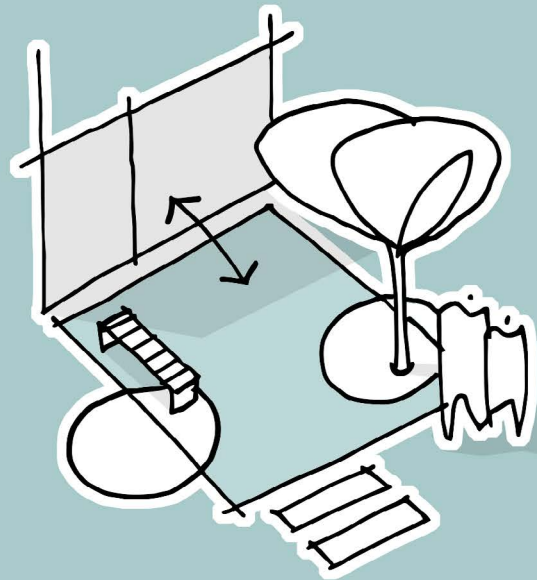

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Er del af et byrumshierarki.
- + Har en tydelig funktion.
- + Supplerer hierarkiet i kraft af rummets karakter, placering, størrelse og funktion.
- + Kan andet end de omkringliggende byrum.

Sted

Fysisk ramme

Med fysisk ramme menes:

Det faktiske, fysiske byrum, man kan bevæge sig - og opholde sig i.

Et afgørende parameter for et godt byrum er den fysiske ramme. Succesen af vores offentlige rum er tæt knyttet til, hvordan programmering og design understøtter samspillet mellem inde og ude samt skaber variation og robusthed over tid - hen over døgnet, ugen, året og gennem årstiderne.

Den fysiske ramme omfatter bl.a. bygningskant, overflade og belægning, belysning, møblering, beplantning og andre faste elementer. Rammen danner grundlaget for, hvordan mennesker kan bruge, bevæge sig i og opleve stedet.

Et velfungerende byrum kendetegnes blandt andet ved et robust og fleksibelt layout, attraktive kantzoner samt en klar definering med tydelige overgange.

Universelt design handler om at tænke kropslig diversitet ind i byrummets fysiske ramme, og skabe løsninger, der kan bruges af så mange mennesker som muligt uanset funktionsevner og uden behov for særlige tilpasninger.

Den fysiske ramme skaber både muligheder og begrænsninger for aktiviteter, ophold, bevægelse og sociale møder og har derfor stor betydning for, hvordan bylivet udfolder sig - og om alle kan være med. Et inkluderende byrum tilbyder flere måder at ankomme, bevæge sig og opholde sig på. Det skaber overskuelige rumforløb, læsbare

overgange mellem zoner og sanselige pejlemærker, der understøtter både fysisk og kognitiv tilgængelighed. Samtidig skal det være fleksibelt nok til at rumme forskellige behov - fra leg og aktivitet til ro og restitution.

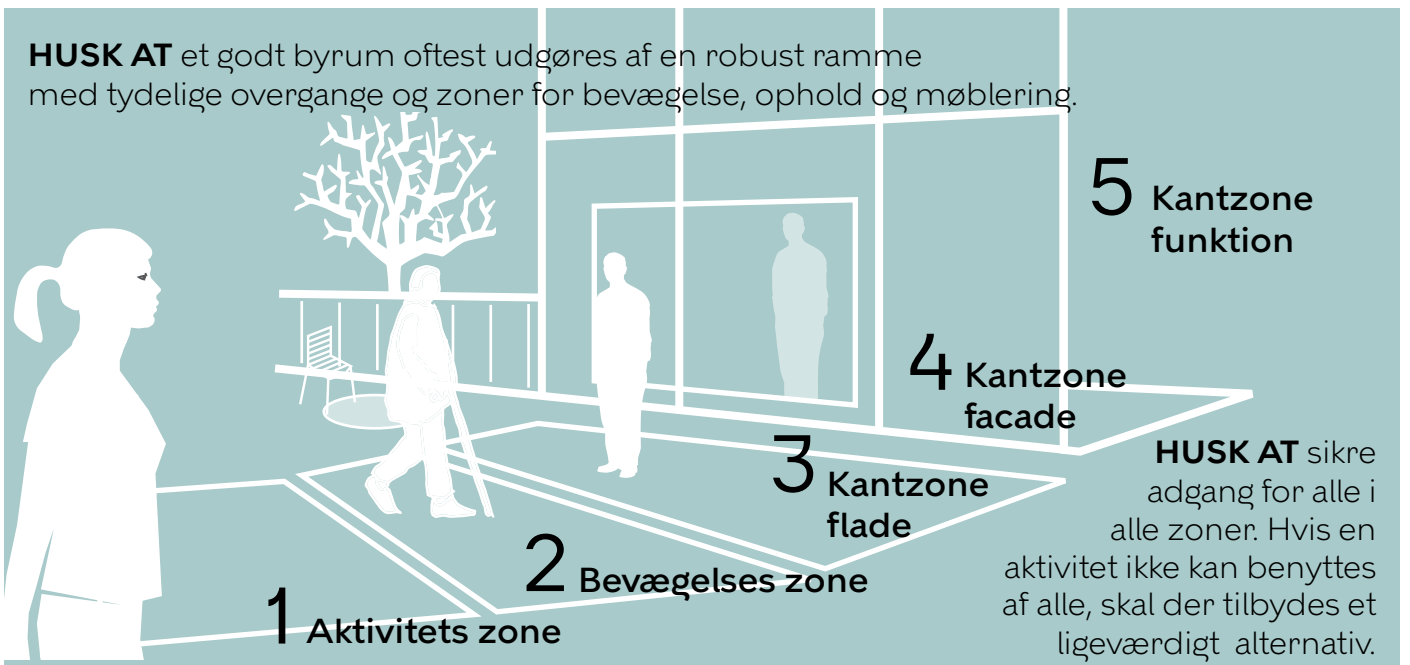
Det indebærer også, at materialer, belægninger, niveauforskelle og inventar udformes med omtanke for komfort, sikkerhed og brugbarhed for mange forskellige mennesker. Når den fysiske ramme er gennemtænkt og robust, bliver byrummet et sted, hvor flere kan deltage i bylivet på egne præmisser.

Hamborg Plads, Nordhavn

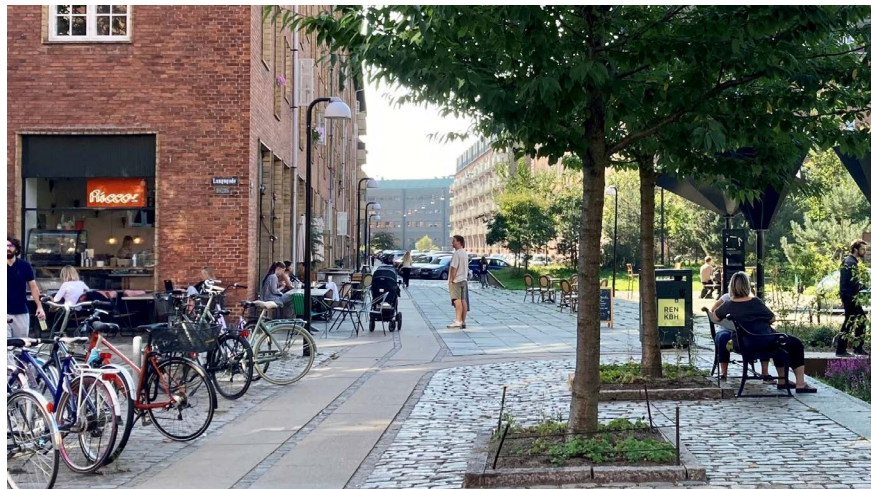
Østerbrogade, Østerbro

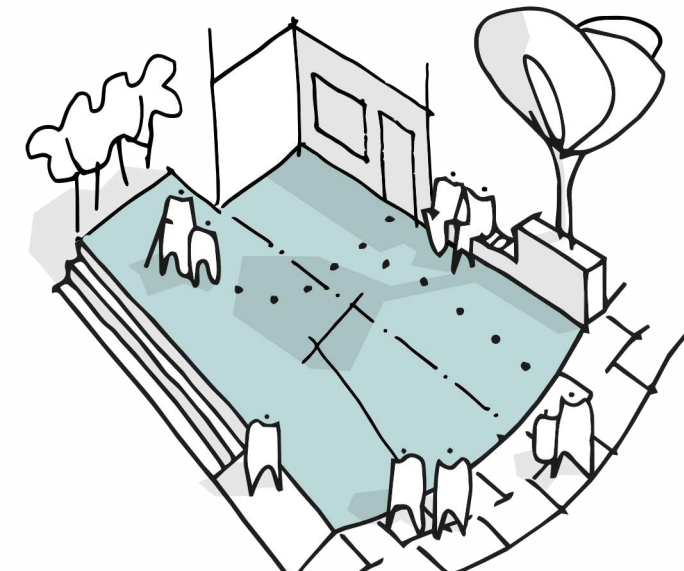
Reference - defineret rum og tydelige overgange

Tåsinge Plads

Tåsinge Plads på Østerbro er et fint eksempel på et veldefineret byrum indrettet med forskellige elementer, der hjælper til at definere zoner for bevægelse, ophold og forskellige aktiviteter. Ved brug af belægninger og beplantning etableres et byrum, som opfordrer til leg og aktivitet samtidig med, at der er skabt mulighed for roligt ophold.

Defineret rum og tydelige overgange

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Giver en følelse af "ankomst".
- + Er tydeligt defineret og afgrænset.
- + Har klare overgange.
- + Tydeligt kommunikerer, hvem der bevæger sig hvor og hvordan.
- + Aktivt bruger belægningen til at afgrænse rummet.

Reference - attraktive kantzoner

Istedgade og Ingrid Marievej

En attraktiv bygningskant kan gøre hele forskellen på en regnvejrsdag. Helt grundlæggende skal den gode kantzone skabe sammenhæng mellem funktionen i stueetagen, det tilstødende byrums flade og bygningens facade. Og så skal udviklingen af kantzonen altid tage højde for omgivelserne – er der tale om en privat bolig på en lukket villavej eller en travl cafe på en strøggade.

Attraktive kantzoner

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Har attraktive kantzoner og bygningsfacader med stueetager med mulighed for interaktion og transparens.
- + Har tydelige og attraktive kantzoner i overgangen mellem det offentlige og det private rum.
- + Har en kantzone, der tager højde for omgivelserne, såsom en privat bolig eller en travl cafe.

Reference - robust og fleksibel udformning

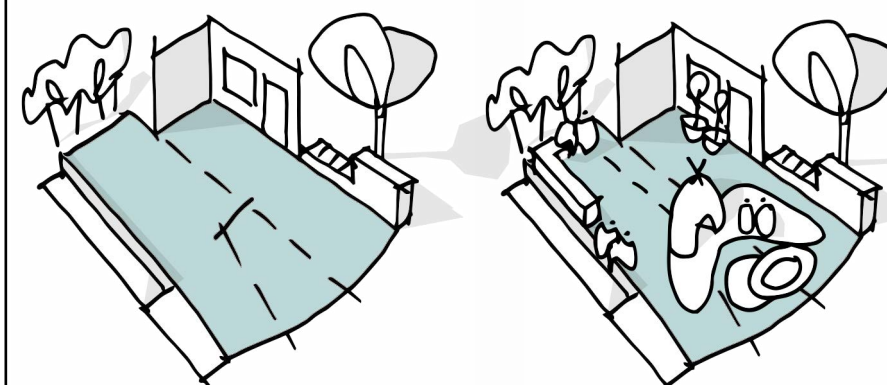
Kongens Nytorv

Kongens Nytorv har mange ansigter. I kraft af sin centrale placering og sit enkle og ikke over-programmerede layout, indbyder pladsen til en meget alsidig og varieret brug over året.

Til hverdag fungerer den mest til gennemgang og kort ophold og med jævne mellemrum året rundt danner den rammen om events til glæde for både borgere og besøgende.

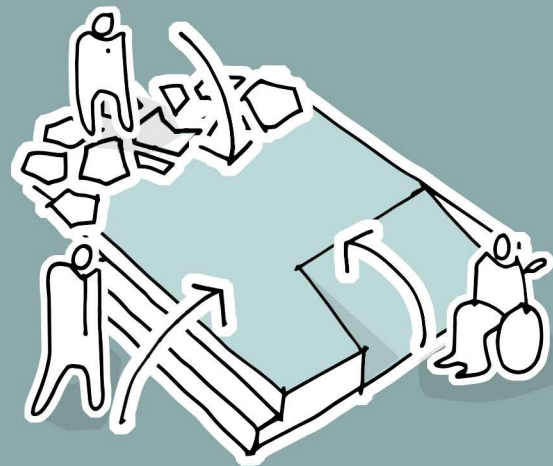
Robust og fleksibel udformning

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Har et robust og langtidsholdbart layout.
- + Giver mulighed for forandringer over døgnet, ugen og året.
- + Kan tilpasses over tid.
- + Er et resultat af godt design.
- + Er nemt og muligt at vedligeholde.

Sted Adgang

Med adgang menes:

*Byrummet
inviterer og
muliggør adgang
for alle, uanset
forudsætninger.*

Byen er for alle. Succesen af vores offentlige rum er tæt knyttet til hvem, hvordan og hvornår vi inviterer og sikrer adgang og tilgængelighed for alle byens brugere, uanset forudsætninger.

Københavns Kommune ønsker ikke at anvende "Dark design", dvs. ekskluderende design, som gennem indretning og møblering bevidst hindrer specifikke grupper i at besøge og bruge byrummet.

I mange andre byer er det praksis at løse udfordringer med forskellige brugergrupper i byens rum ved at umuliggøre brug af byrummene og skabe forbud, men i København løses problemerne ved at skabe balance og invitere endnu flere.

Når universelt design tænkes ind i arbejdet med adgang til byrummet, er der behov for at pege på flere mulige svar på samme opgave – et katalog af muligheder, der kan kombineres og tilpasses konteksten.

At sikre lige adgang for alle stiller krav til den fysiske udformning med tiltag såsom niveaufri adgang, jævne og skridsikre belægninger, god orienterbarhed, tydelig wayfinding, tilstrækkelig og tryghedsskabende belysning samt varierede opholdsmuligheder med forskellige siddemuligheder, adgang og komfort.

Udover disse enkelte fysiske elementer handler det også om den samlede oplevelse af byrummet. Løsningerne skal tænkes sammen på tværs af skalaer, funktioner og materialer, så vi får byrum, der er tilgængelige, inkluderende og anvendelige for så mange mennesker som muligt.

Skjold Plads, Nørrebro

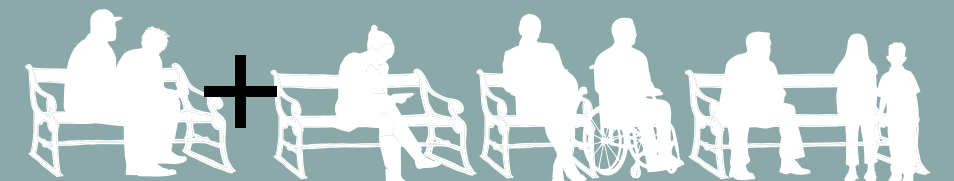

Mozart's Plads, Sydhavn

HUSK AT de aktiviteter som byrummene tilbyder bør være varierede og spænde fra de nødvendige hverdagsaktiviteter til de valgfrie og spontane aktiviteter. Hvis en aktivitet ikke kan benyttes af alle, skal der tilbydes et ligeværdigt alternativ.

HUSK AT god social balance, mangfoldighed og diversitet i byens rum opnåes ved at invitere flere og ikke færre.

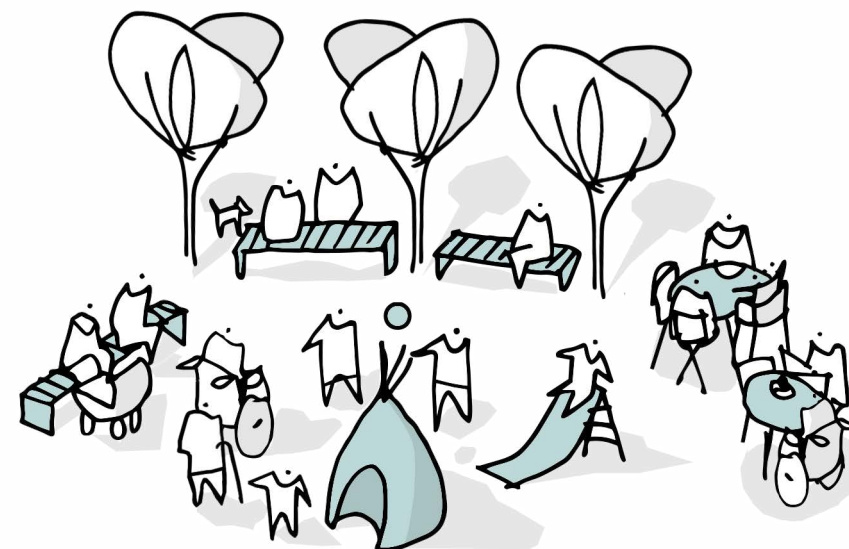
Reference - adgang for alle brugere

Karens Minde Aksen

Karens Minde Aksen i Sydhavnen kombinerer smuk natur og moderne løsninger til at håndtere regnvand i et byrum, der inviterer og skaber muligheder for en bred vifte af brugere. Her er mulighed for og adgang til leg, dyremark og fysisk aktivitet koblet med kulturhus, rekreativt ophold, selskabslokaler og cafe.

Adgang for alle brugere

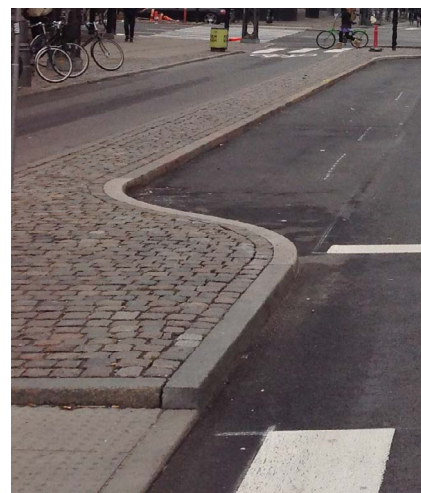
! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Inviterer og giver muligheder for alle byens brugere.
- + Har primære og sekundære målgrupper.
- + Prioriterer de langsomme og de bløde trafikanter.
- + Har et varieret udbud af funktioner, aktiviteter og muligheder.

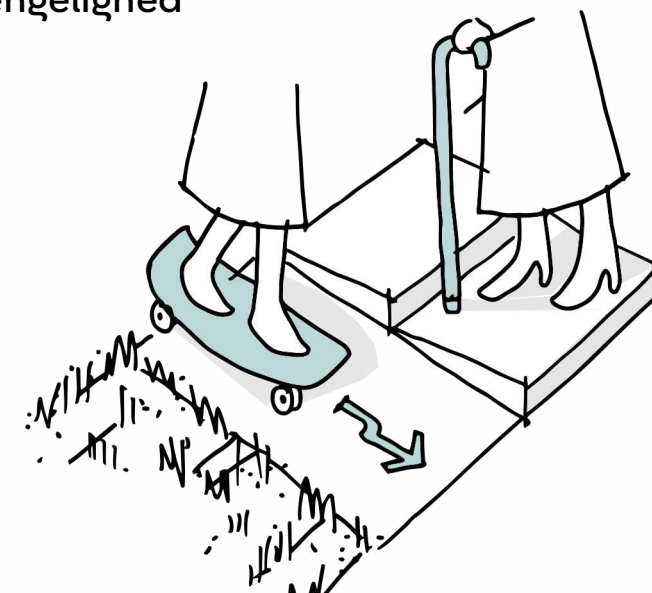
Reference - tilgængelighed

Trinitatis Kirke

God fysisk tilgængelighed er også godt design. København har et unikt og simpelt system, som er tilgængeligt for de fleste og som er til at vedligeholde. Københavner-fortorvet og den zebrastribede fodgængerovergang er nogle af de elementer, som sammen med sofistikerede detailløsninger skaber en smuk og tilgængelig by.

Tilgængelighed

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Har fysiske omgivelser der er tilgængelige og mulige at få adgang til.
- + Løser tilgængelighedsbehov med flere løsninger, så alle i videst muligt omfang kan få adgang.
- + Arbejder med Københavneridentiteten, såsom fortovet, der lever op til tilgængelighedskrav.

Reference - invitation til ophold og interaktion

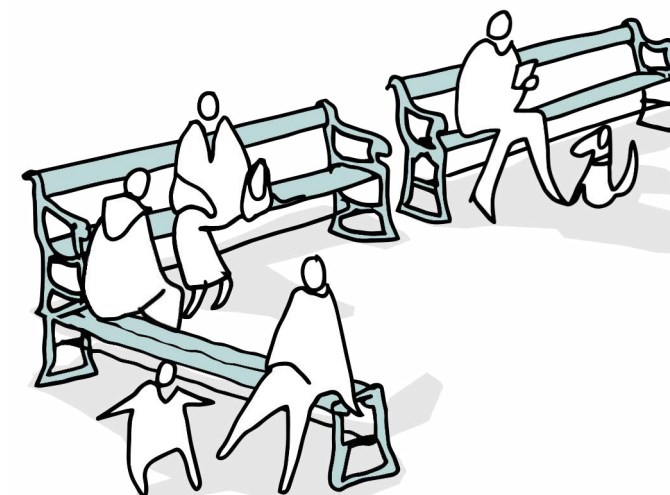
Superkilen

På Superkilen på Nørrebro er en lang brugerinddragelsesproces gået forud for omlægningen af pladsen.

Det har resulteret i et pladsrum, der via sine mange møbler og opholdsmuligheder formår at skabe rum for mange forskellige brugere på tværs af kultur, alder og køn.

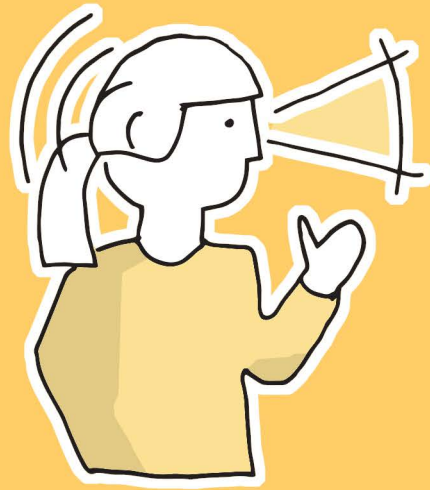
Invitation til ophold og interaktion

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Inviterer til ophold med steder at sidde eller stå.
- + Giver mulighed for aktiviteter, både de planlagte og de spontane.
- + Ikke er overprogrammeret, men giver mulighed for spontanitet og det uplanlagte - eller måske slet ingenting.
- + Har et robust og varieret katalog af byrumsudstyr.

Stimuli Sanser

Med sanser menes:

*Hvad vi opfatter
og hvordan
vi påvirkes i
byrummet.*

Det gode byrum er inviterende. Succesen for vores offentlige rum er tæt knyttet til, hvordan vi bliver stimuleret via vores sanser - oplever vi velbehag, begejstring eller ubehag?

København er rig på stimuli i byens rum. Dette skyldes bl.a. variationen i bygningsmassen, detaljerigdom og aktive og attraktive stueetager.

Vores sanser stimuleres, når byrummets elementer, såsom træer og beplantning skifter karakter over året.

Når møblering, overflader og belægninger er i sanselige materialer og tydeligt varierer over sæsonen, året og over tid generelt, så skabes byrum, hvor sanserne stimuleres året rundt.

Bryggervangen, Østerbro

Når universelt design tænkes ind i arbejdet med vores sanser i byrummet, skal flest mulige af kroppens syv forskellige sanser (synssans, høresans, lugtesans, følesans, muskel-ledsans, balancesans og smagssans) bringes i spil, så byrummet kan opleves af mennesker, der orienterer sig og bevæger sig på forskellige måder.

Synssansen kan understøttes gennem tydelige kontraster, variation i materialer, genkendelige elementer og overskuelige rumforløb. Høresansen kan aktiveres gennem lydgivende elementer som vand, blade i træer eller bylivets aktiviteter,

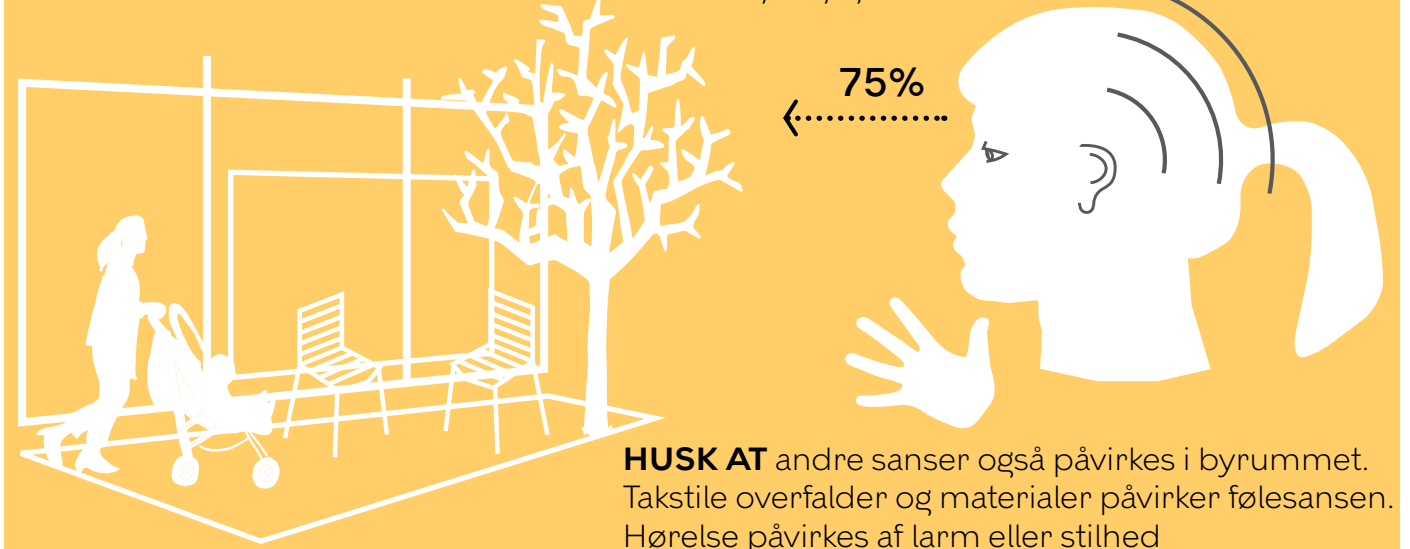
som kan hjælpe med at skabe stemning og retning i rummet. Lugtesansen kan stimuleres gennem beplantning med duftende blomster, urter eller træer, som giver en ekstra dimension til oplevelsen.

Følesansen aktiveres gennem materialer og overflader, f.eks. træ, grus eller vand, som giver forskellige taktile oplevelser. Muskel-ledsansen og balancesansen stimuleres gennem variation i terræn, siddemuligheder, belægningskanter, trin og elementer, der inviterer til bevægelse, ophold og leg. Selv smagssansen kan indgå i byrummet gennem spiselige planter, frugttræer og dyrkning.

Langelinie, Østerbro

HUSK AT op til 75% af alle stimuli modtager vi via synet. Hjernen har brug for konstante stimuli for at forblive interesseret og engageret.

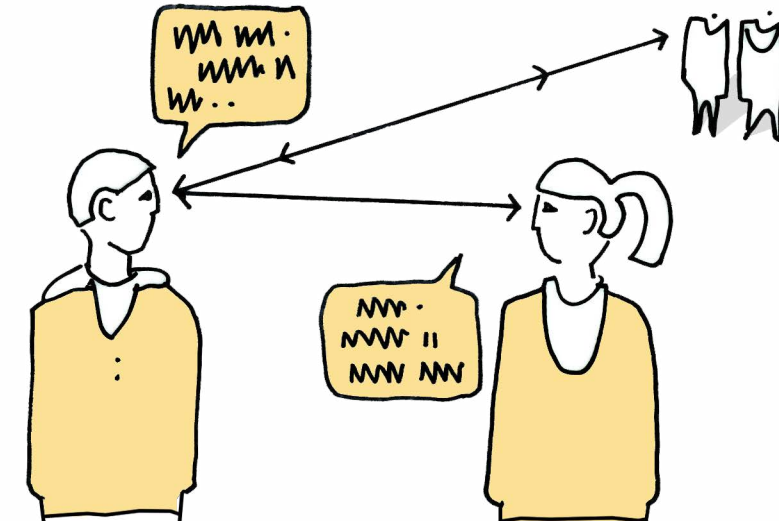
Reference - syn og hørelse

Otto Krabbes Plads

Otto Krabbes Plads er et godt eksempel på et byrum, hvor det er muligt at fordybe sig og tale sammen – midt i byen. Pladsen er omgivet af lokale veje og bygninger og er nem at overskue; men sådan har det ikke altid været. Pladsen måtte omlægges efter 3 år for bl.a. at skabe mere tryghed og færre "gemmesteder", og resultatet i dag er en fin, velbenyttet og tryk bydelsplads.

Syn og hørelse

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Kan overskues.
- + Bevarer vigtige kig og sigtelinjer.
- + Er "en fryd for øjet" - interessant og rigt på detaljer og materialekvalitet.
- + Muliggør samtale, fordybelse og ro.
- + Skærmer for støj.

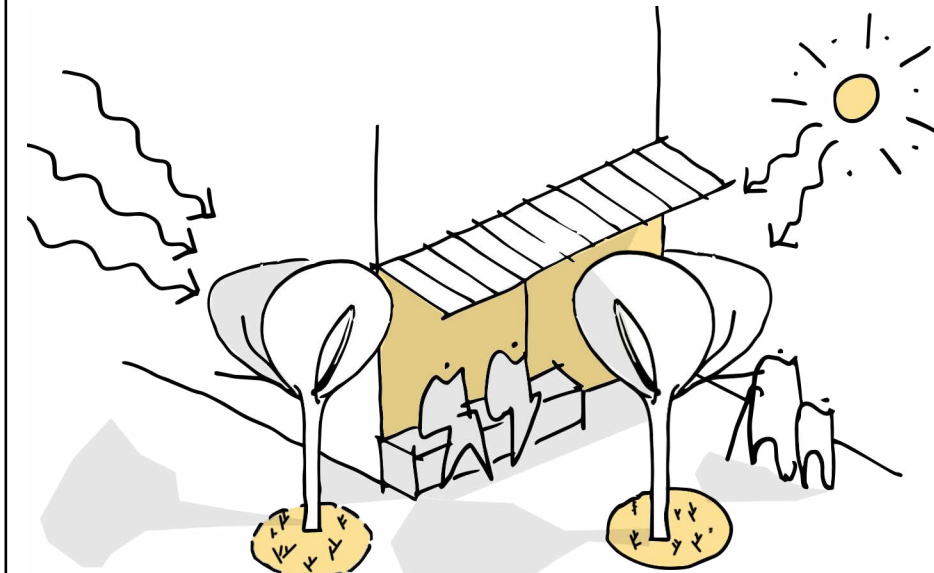
Reference - somatiske sanser

Islands Brygge Havnepark

Havneparken på Islands Brygge er et fint eksempel på et område indrettet i forhold til klimatiske påvirkninger med hensyn til hvordan og hvor meget rummene bruges. Her er arbejdet med læ for skarp sol, kold vind eller regn, mulighed for ophold i solen eller skyggen. Det samme hensyn gælder det stofflige såsom behagelige overflader at gå, stå, sidde på eller røre ved.

Somatiske sanser [temperatur, smerte, tryk]

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Giver mulighed for behageligt ophold alt efter årstiden; læ for kulde, regn og blæst eller ophold i sol og skygge.
- + Har behagelige overflader at røre ved, sidde og gå på.
- + Tager hensyn til negative sanseindtryk så som pollenallergier.

Reference - tiltrækningskraft

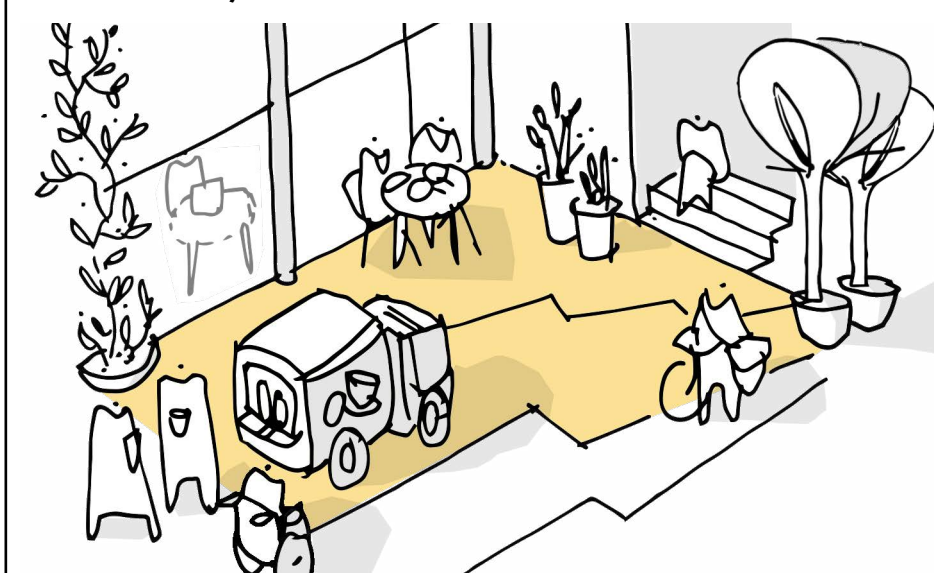
Halmtorvet

Hvorfor er nogle byrum bedre besøgt end andre, og hvorfor vender vi tilbage til de samme rum igen og igen? Tiltrækningskraft er værd at tage med i overvejelserne i hvert enkelt byrum, da det kan skyldes mange faktorer, såsom tilstedeværelsen af andre mennesker, den umiddelbare kontekst, specielle elementer, klimaet, kvaliteten og muligheden for selv at interagere og påvirke, eller det hele tilsammen, som går op i en højere enhed. Springvand og leg ved Halmtorvet.

© 177710683 @degn

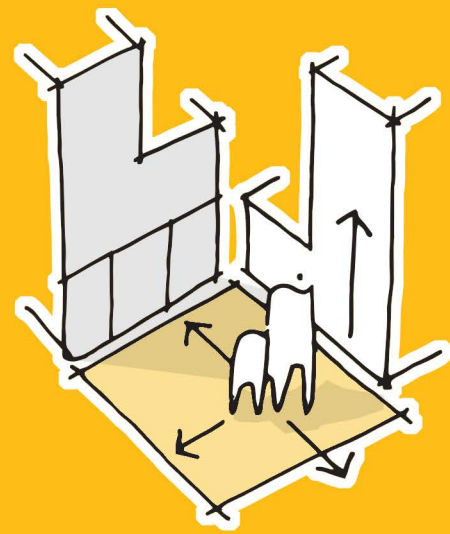
Tiltrækningskraft

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Inspirerer os.
- + Udfordrer os.
- + Giver en følelse af velbehag og positiv energi.
- + Er indbydende og sanseligt.
- + Er omskifteligt.
- + Skaber lyst til at vende tilbage.

Stimuli Skala

Med skala menes:

*Størrelsesforhold
relateret til den
menneskelige
krop og oplevelse.*

Byen skal opleves i menneskelig skala. Succesen af vores offentlige rum er tæt knyttet til, hvordan byrummet responderer til vores fysiske størrelse, og hvordan det påvirker vores hastighed og vores behov for stimuli.

Til hverdag er det sjældent, at vi går eller cykler imens vi kigger op. Det er til gengæld alle de ting, vi opfatter i øjenhøjde, såsom graden af detaljer, rytmen, afstande i byrummet og designet af facaden, der er med til at understøtte vores oplevelse af byen.

København er udviklet til langsomme trafikanter. I starten af 1900-tallet cyklede og gik langt størstedelen af befolkningen, og byen har formået at værne om den kvalitet, så vi i dag har en by, som i høj grad inviterer til urban opførsel og hastighed.

Lansbøjnsstræde, Indre By

Når universelt design tænkes ind i arbejdet med byrummets skala, tager vi udgangspunkt i menneskets proportioner. Gennemsnitshøjden i Europa er for en oprejst person 170 cm. Læg hertil, at vi ikke alle bevæger eller opholder os oprejst, og vi får et spænd mellem 80 og 200 cm, som bør tænkes ind i oplevelsen af byrummet.

En fodgænger går med gennemsnit 5 km/t. Læg hertil "den rullende" gåtrafik, såsom kørestolsbrugere, barnevognsrullere, rolatorbrugere og mindre børn på hjul, så får vi et bredere spænd i hastigheder og bevægelsesmønstre, som byrummet skal

kunne tilgode og rumme.

Byrum bør udformes i en skala, hvor detaljer, funktioner og opholdsmuligheder placeres inden for den menneskelige rækkevidde og opleves i den hastighed, mennesker faktisk bevæger sig gennem byen med.

Når byrum er i øjenhøjde og har en rytme, der understøtter både bevægelse og ophold, er byrummene overskuelige, trygge og sanselige for mennesker med forskellige kroppe, mobiliteter og måder at bevæge sig gennem byen på.

Vestervoldgade, Indre By

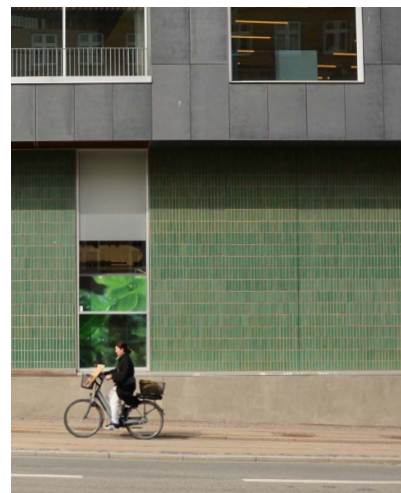
HUSK AT vi til fods og i kørestol bevæger os med gns 5km/t, imens vi på cykel bevæger os med gns 15 km/t og i bil 50km/t. Vi får derfor tre forskellige oplevelser, når vi bevæger os i byens rum. Vi registrerer og opfanger langt flere detaljer jo langsommere vi bevæger os.

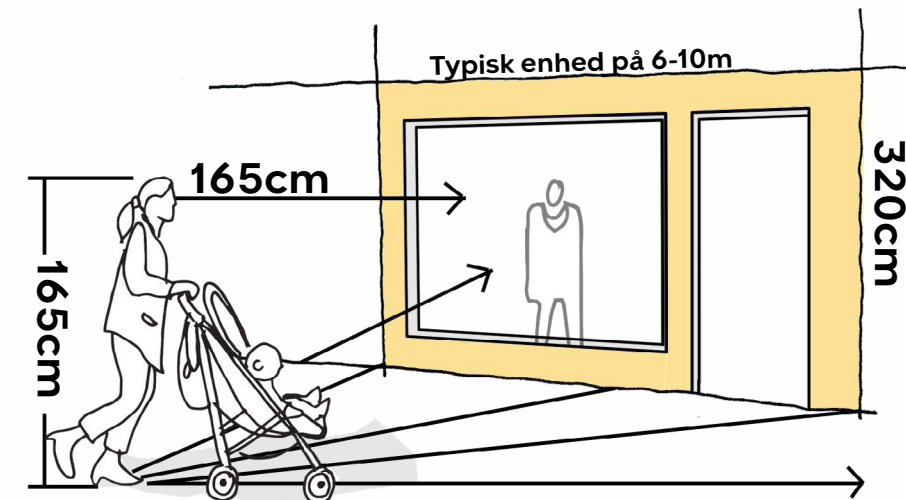
Reference - menneskelig skala og hastighed

Vesterfælledvej - dimensioneret i 1885 og 2015

Den menneskelige krop, vores højde og vores hastighed til fods har ikke ændret sig de sidste par tusinde år. Men måden, hvorpå vi bygger, har ændret sig markant inden for de sidste 100 år, og det samme har vores oplevelse af, hvad menneskelig skala er. God menneskelig skala er stadig afstemt vores størrelse og hastighed, og det er en af de helt store udfordringer, når vi bygger nyt - om det er på by- eller bygningsniveau.

Menneskelig skala og hastighed

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Er tilpasset vores størrelse som mennesker, så vi føler os godt tilpas og ikke "sårbare" eller udsatte.
- + Er tilpasset vores hastighed, dvs. inviterer til bevægelse med 5km/t.
- + Er dimensioneret så det passer til den forventede/planlagte brug.

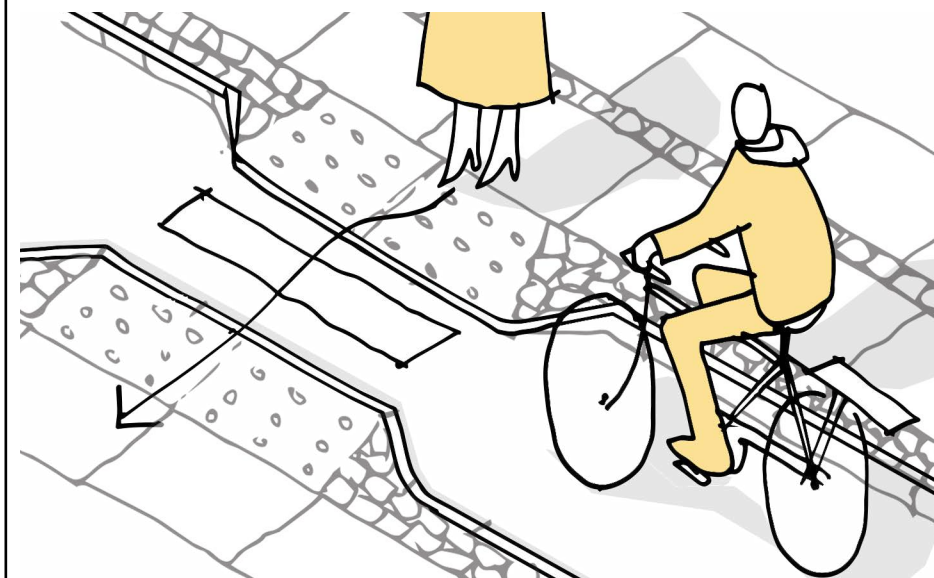
Reference - urban adfærd og opførsel

Nørrebrogade

At bo i byen betyder daglig interaktion med mange mennesker. Det kræver hensyntagen og forhandling - hvad vi beskriver som urban adfærd. Hold tilbage, giv plads, hold byen ren og tonen god. Godt design kan hjælpe med til at mindske konflikterne, kommunikere reglerne og øge tilgængeligheden uden at gå på kompromis med kvaliteten.

Urban adfærd og opførsel

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Inviterer til god urban opførsel, herunder ansvar og ejerskab, respekt og forhandling fremfor konflikt og aggression.
- + Via sit layout sikrer samspil mellem brugere.

Reference - detaljer og variation

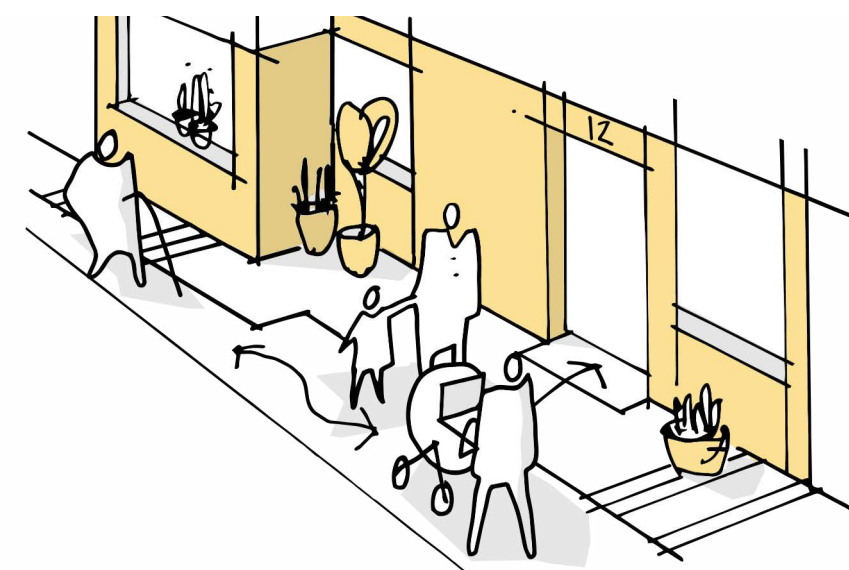
Dybbølsgade

Dybbølsgade på Vesterbro har en fin og attraktiv kantzone, der føles interessant at bevæge sig langs. Den forstyrrer ikke, men med variation og detaljering øges tiltrækningskraften, og vi føler os stimulerede.

Den varierede og detaljerede stueetage er en udfordring, når der bygges nyt, da vores rumbehov har ændret sig markant og ofte medfører større enheder og mindre detaljering.

Detaljer og variation

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Har en høj detaljerigdom i facader, materialer og byrumsudstyr.
- + Har rytmer i facaden tilpasset bevægelse til fods og på cykel, dvs. variation per hver 6-18m.

Stimuli Interaktion

Med interaktion menes:

*Socialt samspil
hvor mennesker
gensidigt påvirker
hinanden.*

Vi er sammen om byen og i byen. Succesen af vores offentlige rum er tæt knyttet til, hvilke muligheder vi har for at deltage, vælge eller fravælge social interaktion, tage ansvar og føle ejerskab.

Byen er dynamisk og skal kunne udvikle sig og tilpasses vores forskellige og foranderlige behov. Flere og flere mennesker bor alene, og for mange mennesker opstår det daglige møde med andre netop i byens rum.

Det stiller store krav til, at vores byrum skal skabe rammen om positiv social interaktion mellem Københavns borgere og brugere. Gode byrum giver plads til fællesskab, men også til at være alene blandt andre. Når byens rum er trygge, inviterende og mangfoldige, styrker de både livskvaliteten og sammenhængskraften i byen.

Når universelt design tænkes ind i arbejdet med interaktion og mødet mellem mennesker i byens rum, tager vi både udgangspunkt i funktionsevner, vi har tilfælles, og der hvor de adskiller sig.

Diversitet i menneskelige behov kræver diversitet i løsninger. Nogle gange kan man skabe den samme løsning som er god for alle, andre gange vil der være tale om flere ligeværdige løsninger der tilsammen skaber universelt design.

Det betyder, at byrum skal tilbyde forskellige måder at opholde sig, bevæge

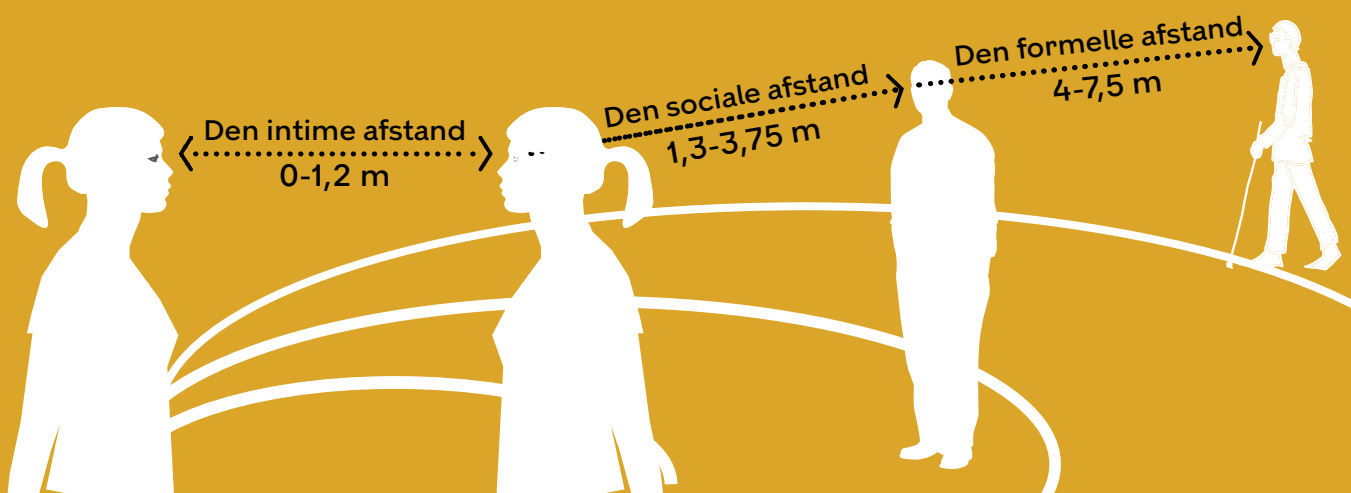
sig og deltage på. Nogle har brug for ro og overskuelighed, andre for aktivitet og socialt samvær.

Gennem fleksible, tilgængelige og inkluderende løsninger kan byrummet rumme både forskellighed og fællesskab.

Byrummet skal være det sted, hvor alle Københavns borgere og brugere kan mødes, deltage og føle sig som en del af byens fælles liv.

HUSK AT vi har forskellige grænser for vores sociale sfære – hvornår andre kommer for tæt på eller bliver upersonlige – og at disse grænser også påvirkes af, hvilke omgivelser vi befinder os i.

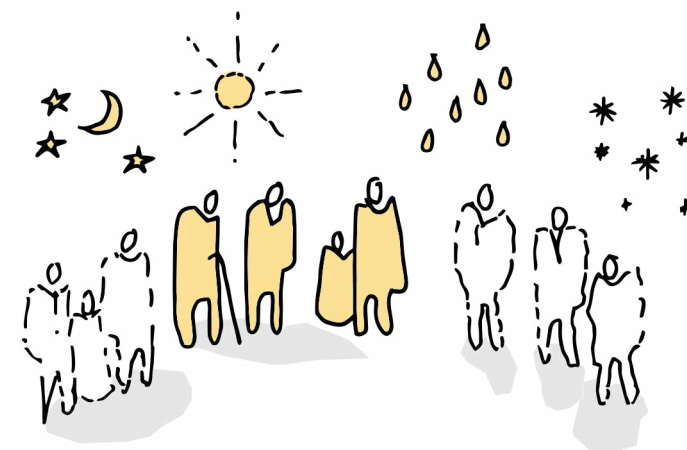
Reference - aktivitetsniveau

Thorvaldsens Plads

Thorvaldsens Plads er et fint eksempel på en plads, som fungerer uden den store mængde af aktivitet. Pladsen er skabt som en forplads til museet, og er som sådan ikke tiltænkt meget ophold eller byliv. Risikoen er, at vi som udgangspunkt tror, at de eneste byrum, som fungerer og har berettigelse, er dem, hvor aktivitetsniveauet er højt året rundt.

Aktivitetsniveau

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Er aktivt og inviterende.
- + Om mængden af aktivitet er afbalanceret med byrummets karakter og funktion.
- + Om aktivitetsniveauet påvirkes over døgnet, ugen og året - og om dette er et bevidst valg.

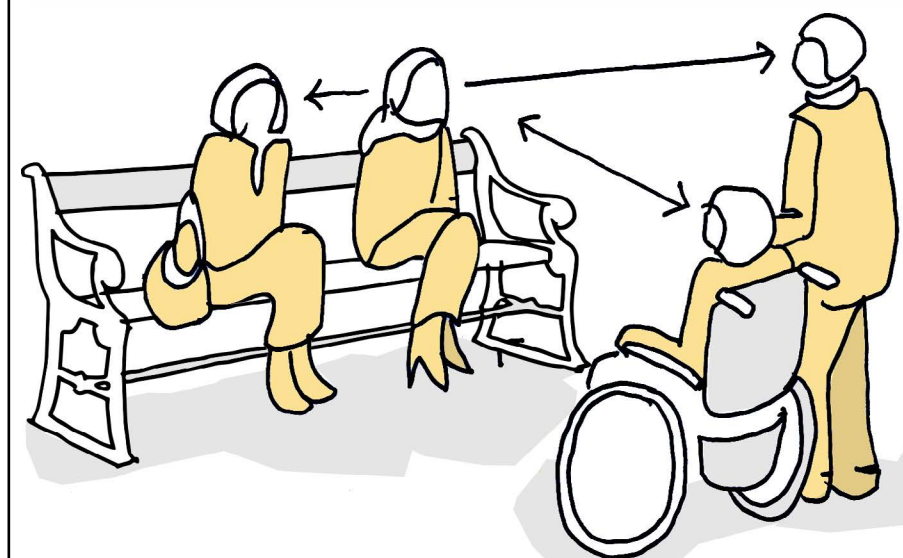
Reference - interaktion med andre mennesker

Israels Plads

Muligheden for at opholde sig i byens rum er afgørende for byens liv, og det, der tiltrækker flest mennesker, er andre mennesker. De mest velbesøgte byrum er oftest dem, hvor vi kan opholde os sammen, men selv vælge, hvem vi er sammen med, og hvem vi fravælger kontakt og interaktion med. Det er oftest også de byrum, der har den største variation af brugere.

Interaktion med andre mennesker

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Muliggør positiv interaktion med andre mennesker.
- + Muliggør fravalg af interaktion med andre mennesker.
- + Tilbyder muligheder for forskellige brugergrupper.
- + Tilbyder daglig kontakt med andre mennesker.

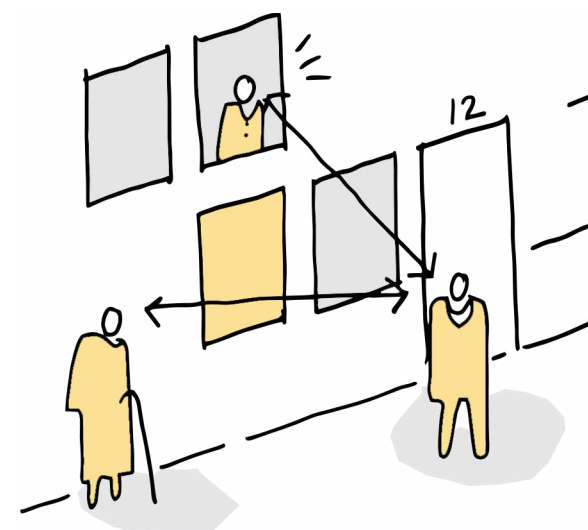
Reference - følelse af tryghed og sikkerhed

Sønder Boulevard

Boliger, udadvendte funktioner og specielt aktive stueetager med synlige tegn på liv og tilstedeværelse af andre mennesker - også om aftenen og i weekenden - kan være med til at skabe en følelse af tryghed og sikkerhed i byens rum. Hvor overvågning via kamera kun kan dokumentere hændelser men ikke gribe ind, er tilstedeværelsen af andre mennesker den bedste beskyttelse mod hærværk og overgreb.

Følelse af tryghed og sikkerhed

! Vær opmærksom på om byrummet:

- + Sikrer en følelse af tryghed med 24/7 funktioner langs kanten og "øjne" på gaden.
- + Er oplyst i de mørke timer.
- + Er koblet til aktive steder og funktioner.
- + Er indrettet så risikoen for trafikulykker er minimeret.

Litteraturhenvisning

The Hidden Dimension v/ Edward T Hall

The social life of small urban space v/ William H. Whyte

City: Rediscovering the Center v/ William H. Whyte

Betydningen af storbyens rekreative områder for storbybefolkningens sundhed og velvære, tryghedsfølelse, trivsel og glæde samt de økonomiske konsekvenser for borger og samfund.

v/ Hansen-Møller, J., Konijnendijk, C.C. og Caspersen, O. H. (2011)

Arbejdsrapport nr. 136, Skov & Landskab, Københavns Universitet, Frederiksberg, 50 s.

http://www.regionh.dk/NR/rdonlyres/665949F3-1C89-41D6-A4F1-1ED3CD62136C/0/RUPrekreaohc_samlet.pdf

Den sunde by – dokumentation af de faktorer, som påvirker sundhed i den tætte by og forstaden som led i udvikling af bæredygtig planlægning.

v/ Finn Kamper-Jørgensen, Mette Kjølner, Mette Toftager Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet

Publikationen er udarbejdet for By- og Landskabsstyrelsen

http://www.si-folkesundhed.dk/upload/den_sunde_by.sif.pdf

Livet mellem husene v/ Jan Gehl

Byens rum - Byens liv v/ Jan Gehl og Lars Gemzøe

Det nye byliv v/ Jan Gehl, Lars Gemzøe, Sia Kirknæs, Britt Søndergaard

Mere om universelt design:

Bevica Fonden, <https://www.bevicafonden.dk/>

Bedre Byrum KBH er udviklet i samarbejde med Bevica Fondens Universal design Hub som videnspartner.

Læs mere om Universal design Hub:
www.bevicafonden.dk/universal-design-hub

Illustrationer: Schulze+Grassov

Fotos: Københavns Kommune, Schulze+Grassov og 1:1 Landskab.

Fotos fra Instagram med tags #delditkbh eller #sharingcph er angivet med Instagram User ID og Instagram Username.

BEVICA
FONDEN

**+ SCHULZE
GRASSOV**

Konsulent

Schulze+Grassov ApS
Niels Ebbesens Vej 17
1911 Frederiksberg C

www.schulzeplusgrassov.com

Projektansvarlig

Louise Grassov, partner, arkitekt MAA
louise@schulzeplusgrassov.com

Projekthold

Tobias Helwigh Kamper, landskabsarkitekt

Bedre Byrum København 2026

Københavns Kommune
Klima- Miljø- og Teknikforvaltningen
2300 København S

